

DÝŠINA, okr. Plzeň-město, Plzeňský kraj

Pravěké mohylové pohřebiště v trati Nová Huť

1600–1300 př. Kr., ojedinelé i později

Význam: Dobře zachovalé mohylové pohřebiště v regionu s velkou koncentrací pravěkých mohyl.

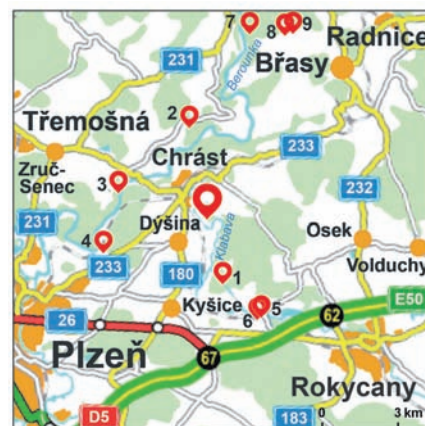
Historie: V zalesněné oblasti kolem říčky Klabavy, v lesích mezi Dýšinou, Novou Hutí, Kyšicemi a Ejovicemi, se až do moderní doby dochovalo několik mohylových pohřebišť, která byla vesměs prozkoumána (z velké části neoddělně) již v 19. století, případně na počátku 20. století. V lese zvaném Kokotsko v poloze pod Velkou skálou uvádí J. Smolík k r. 1878 asi 500 *mohyl, z nichž „prokopáno bylo toho času asi 200, ne-li více, nepočítaje v to ony, které nepovolání a nerozumní lidé rozkopávají začali“. Výzkum Archeologického ústavu ČSAV v Praze zde před 60 lety ve zbylých náspech zjistil zároveň hroby v popelnicích i v prosté zemi, které bylo možné přiřadit zčásti střední době bronzové (mohylové kultuře)

a především mladší době bronzové. Podobně je *datováno i nedaleké pohřebiště východně od osady Horomyslice, na němž byla dokumentována více než stovka hrobů. S výjimkou několika mohyl zničila oba mohylníky těžba železné rudy, která zde probíhala po velkou část 20. století.

Třetí, do dnešní doby dobře dochované mohylové pohřebiště leží v lese Háj u Nové Hutě. První *archeologické průzkumy na lokalitě provedli již v 80. letech 19. století F. Křikava a poté F. X. *Franc. Systematický výzkum *mohylníku zahájil v l. 1907–1911 F. Macháček, který prozkoumal 71 mohyl a zároveň vyhotovil celkový plán pohřebiště, na němž zachytil 124 mohyly. V r. 1925 byl *archeologický výzkum dokončen za účasti V. Čtrnáctá, rodáka z Dýšiny. Když mohylník v r. 1958 zaměřovali pracovníci muzea v Plzni, bylo na pohřebišti patrných

↑ Jedna z nejlépe zachovaných mohyl na lokalitě, v pozadí jsou patrné další. Foto Z. Kačerová, 2014.

□ Plán lokality podle archiv ARÚP, plán PY-1074001; upravili M. Langová a Č. Čišecký.

↓ Velká mohyla na okraji paseky. Foto Z. Kačerová, 2014.

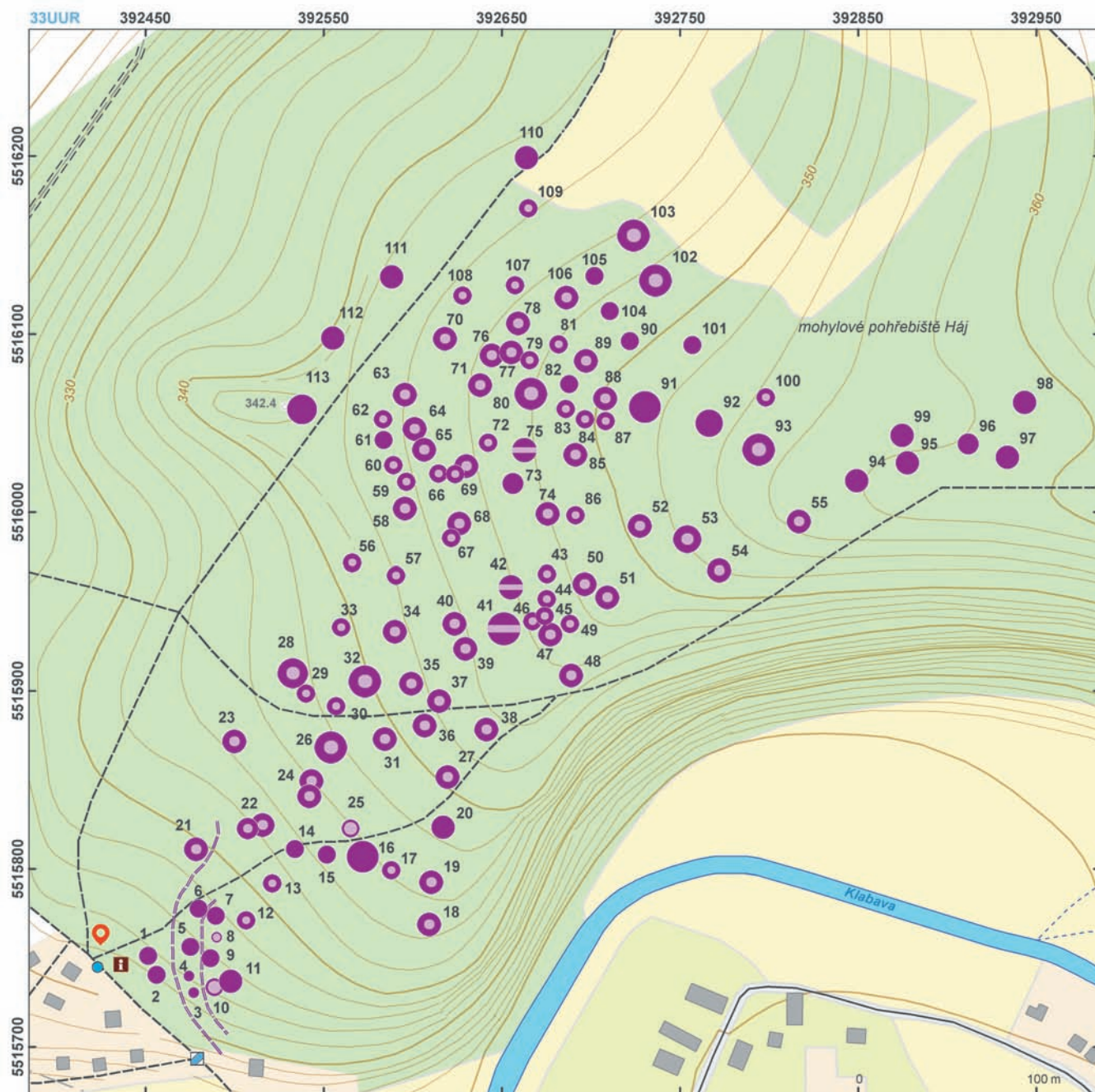

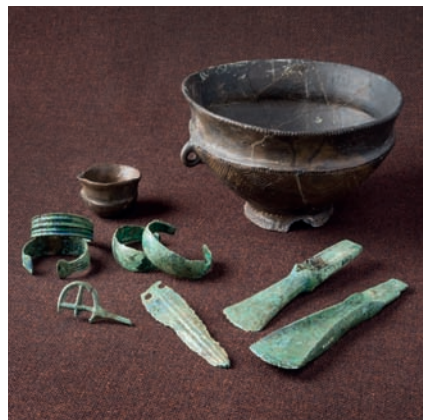
ještě 113 mohyl, z nichž tři čtvrtiny již byly porušeny staršími archeologickými výkopy. Na rozdíl od výše jmenovaných pohřebišť pochází většina mohyl z Nové Huti ze střední doby bronzové, pouze některé je možné přiřadit mladší době bronzové nebo době laténské.

K mohylovému pohřebišti není zatím známo sídliště; v několika desítkách mohylových násypů ale byly při výzkumu zaznamenány zlomky sídlištní keramiky. Soudilo se, že tato keramika se do hrobů dostala s hlínou záměrně přinášenou i ze vzdálenějších sídlišť. Dnes tuto otázku vidíme střízlivěji: většinou se archeologové domnívají, že mohylová pohřebiště nebyla od sídlišť příliš vzdálena, a proto se sídlištní keramika mohla v náspech mohyl objevit i bez hlubšího záměru. Můžeme tedy předpokládat, že soudobé sídliště se nacházelo nedaleko.

Popis: První mohyly jsou patrné za informačním panelem na kraji lesa (u navigačního bodu), kde také odbočuje vpravo do lesa k mohylníku cesta, která mohylník obchází zprava; po ní dále se po levé straně nachází vysekaná paseka (stav k r. 2014). Největší mohyly na pohřebišti jsou situovány hned za pasekou (např. č. **52** a **53** jsou vidět z cesty; č. **91**, **93**, **102** jsou situovány dále směrem do lesa). Jejich násypy dosahují průměru kolem 20 m, běžná velikost se však pohybuje mezi 10 a 15 m. Dochovaná výška mohyl většinou nepřesahuje jeden metr, některé z nich jsou ale o dost vyšší. Největší mohyly, jejichž základna měla průměr 10–20 m a jejichž násep často přesahoval 1 m, je možné zpravidla přiřadit do střední doby bronzové; mohyly z mladších období byly mnohem menší a dnes se většinou v terénu jeví jen jako nenápadné pahrbky. Nad některými hroby mladší doby bronzové a doby laténské nebyl dokonce navršen násep, ale byly pouze dodatečně vloženy do pláště starší mohyly.

Vnitřek násypů se obvykle skládal z kamenné konstrukce, do níž byly uloženy ostatky zemřelého. Nad ní se pak navršil plášť mohyly, který tvořily většinou kameny, ale v několika případech byl nasypán jen z hlíny. Obvod mohyl někdy ještě ohraničoval a zpevňoval *kamenný věnec. Mezi běžné milodary, které se podařilo výzkumem na lokalitě zachytit, patří keramické nádoby různých tvarů, bronzové šperky (náramky, jehlice, prsteny) i zbraně (dýky, nože, šípky s tulejkou, sekerky). Z pohřebiště pochází i několik zlatých předmětů (zlatý terč, svítky drátu, zlatá folie). Některé výzdobné prvky na zlatých špercích připomínají nálezy z jihovýchodní Evropy. [ml]

↑ Plán mohylových pohřebišť v okolí řeky Klabavy kolem r. 1880 od F. Kříkavy. Mnohé z mohyl dnes již neexistují. Upraveno podle původního plánu publikovaného v Rybová – Šaldová 1958.

← Nálezy z mohyly č. 3 v Dyšině–Nové Hutě, výzkum v l. 1907–1908. Foto Z. Kačerová, 2014.

Literatura: Smolík 1878; Rybová – Šaldová 1958; Čujanová-Jílková 1970; Čtrnáct 1975.

Navigační bod: N 49°47'04.45", E 13°30'19.91" (vstup od jihozápadu).

Přístup: Z doporučeného místa parkování po modré turistické značce po lávce přes říčku Klabavu a dále až k mohylníku.

Rizika: Odbočka k mohylám může být po vydatnějších deštích místy rozbahněná.

Okolí: [1] Dyšina (PM), hradiště mladší doby bronzové: N 49°45'42.91", E 13°30'50.22" (2,6 km).

[2] Nadryby (PS), hradiště Kozel z pozdní doby bronzové: N 49°48'54.60", E 13°29'49.10" (3,4 km).

[3] Druztová (PS), zřícenina hradu Věžka: N 49°47'40.70", E 13°27'25.92" (3,6 km).

[4] Bukovec (PM), halštatské a raně středověké hradiště: N 49°46'20.09", E 13°26'53.08" (4,4 km).

[5] Klabava (RO), důl Kristiánie: N 49°44'55.26", E 13°32'34.81" (4,8 km).

[6] Ejpvovice (RO), zřícenina hradu Starý zámek: N 49°44'53.36", E 13°32'34.29" (4,9 km).

[7] → Olešná u Radnic (RO), pravěké hradiště Radná (8,3 km).

[8] Újezd u Svatého Kříže (RO), pravěký mohylník: N 49°51'24.72", E 13°33'17.82" (8,8 km).

[9] Újezd u Svatého Kříže (RO), areál středověké těžby zlata v poloze V Jámách: N 49°51'37.12", E 13°33'12.67" (9,1 km).

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Číšecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.